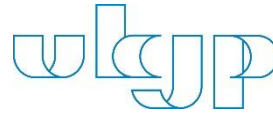

nederlandse vereniging voor
psychotherapie

vereniging voor kinder-
en jeugdpsychotherapie

Utrecht, 13 april 2026

Betreft: Reactie van de Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie (NVP) en de Vereniging voor Kinder- en Jeugdpsychotherapie (VKJP) op wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet.

Het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet zet een duidelijke stip op de horizon: de lokale teams worden de onmisbare spin-in-het-web. Dit streven naar integraliteit en een sterkere pedagogische basis is waardevol, maar helaas ontoereikend. Bovendien roept de uitwerking op cruciale punten meer vragen op dan ze beantwoordt. De grootste risico's van het wetsvoorstel zijn:

1. De ernst van psychiatrische problematiek wordt onderschat en onvoldoende tijdig gesignaleerd, gediagnosticeerd en behandeld. Hierdoor gaat kostbare behandeltijd verloren en lopen jongeren een groter (overlijdens-) risico.
2. Uitvoeringsproblemen door onduidelijke definities (basisjeugdhulp, eigen inkomen) en het ontbreken van randvoorwaarden voor professionalisering van lokale teams.
3. Door alles ongedefinieerd 'jeugdhulp' te noemen wordt niet voldaan aan het Europese mandaat dat jeugdgezondheidszorg, waaronder specialistische zorg, toegankelijk moet zijn voor ieder kind en jongere.
4. Juridische en ethische spanning door de dubbelrol van lokale teams en de koppeling van hulp aan het werk- en inkomen van ouders.
5. Toegangsvertraging door het mogelijk afsnijden van de directe medische verwijsroute.
6. Risico op protocollaire zorg door het voorliggend verklaren van gestandaardiseerde basisjeugdhulp en groepsbehandeling, ten koste van maatwerk.
7. Financiële perverse prikkels door harde afspraken over trajectduur en de invoering van een eigen bijdrage, die kunnen leiden tot vroegtijdige afschaling van noodzakelijke hulp.
8. Vrijblijvende samenwerking met onderwijs doordat het wetsvoorstel onvoldoende concrete handvatten biedt voor een sluitende aanpak tussen jeugdhulp en (speciaal) onderwijs.

In deze brief geven wij een toelichting op de bovengenoemde risico's. Het is van groot belang dat de uitkomsten van de internetconsultatie en de komende adviezen van de Raad van State leiden tot een substantiële aanscherping van het voorstel. Zonder een nadere uitwerking van de randvoorwaarden, met name op het gebied van professionalisering en juridisering, dreigt dit wetsvoorstel de positie van kwetsbare jeugdigen verder te verzwakken in plaats van te versterken.

Reactie per onderwerp

1. Verplichte inrichting van 'stevige lokale teams'

Het voorstel verplicht elke gemeente tot het inrichten van een lokaal team dat het eerste aanspreekpunt wordt voor jeugdigen en gezinnen. Dit team krijgt de taak om met een brede blik te beoordelen wat er nodig is, waarbij wordt gekeken naar eigen kracht, het sociale netwerk en voorliggende voorzieningen. Op papier is dit een logische stap om versnippering tegen te gaan en integrale hulp te bieden.

Kritische reflectie

Er zijn grote vraagtekens te plaatsen bij de professionele kwaliteit en onafhankelijkheid van deze teams. De wet schrijft voor dát er een team moet zijn, maar de randvoorwaarden voor de

professionalisering worden niet wettelijk verankerd, maar overgelaten aan een nog op te stellen convenant. Dit roept de vraag op of alle gemeenten, zeker de kleinere, in staat zullen zijn om voldoende gespecialiseerd personeel te werven en te behouden. Daarnaast is de "juridische dubbelrol" van het lokale team problematisch: het is tegelijkertijd beoordelaar van de hulpvraag (bestuursorgaan) en verlener van basishulp (jeugdhulpaanbieder). Deze vermenging van taken kan leiden tot schijnbare objectiviteit en roept vragen op over privacy en het beroepsgeheim: welke informatie uit het beoordelingsgesprek mag worden gebruikt in de hulpverleningsrelatie?

2. De aanscherping van de jeugdhulpplicht en de "eigen kracht" van ouders

Het wetsvoorstel beoogt de jeugdhulpplicht in te perken door preventie en basisjeugdhulp voorliggend te verklaren op aanvullende jeugdhulp. Onderdeel van het afwegingskader is dat van ouders mag worden verwacht dat zij zorg voor hun kind combineren met werk, zolang er nog in het eigen inkomen wordt voorzien.

Kritische reflectie

Deze bepaling dreigt een nieuwe bron van willekeur en uitvoeringsproblemen te worden.

- Onuitvoerbaarheid: gemeenten krijgen de complexe taak om te beoordelen wat een "toereikend eigen inkomen" is. Leidt een bijstandsuitkering tot een andere uitkomst dan een minimumloon? Moeten ouders hun financiële gegevens overleggen en wat zijn de consequenties als zij dat weigeren? De wet geeft hier geen antwoord op.
- Spanning met mensenrechten: deze benadering staat op gespannen voet met het VN-Kinderrechtenverdrag, dat vooropstelt dat het belang van het kind de eerste overweging is. Door de inzet van hulp afhankelijk te maken van de financiële situatie van de ouders, wordt het kind mogelijk de dupe van de arbeidsparticipatie van de ouder.
- Terugkeer van de "pedagogische civil society" als bezuiniging: de nadruk op eigen kracht en netwerk is niet nieuw, maar krijgt in dit voorstel een hardere, financiële rand. Het risico bestaat dat dit in de uitvoering niet wordt ingevuld als een versterking van de sociale omgeving, maar als een eenvoudige manier om kosten te besparen, waardoor gezinnen met complexe problemen te lang rond blijven lopen met onvoldoende ondersteuning.

3. Basisjeugdhulp en groepsbehandeling voorliggend

Het wetsvoorstel introduceert een nieuw onderscheid tussen basisjeugdhulp en aanvullende jeugdhulp, waarbij basisjeugdhulp expliciet voorliggend wordt verklaard op aanvullende jeugdhulp. Daarnaast wordt voorgeschreven dat zowel basisjeugdhulp als aanvullende jeugdhulp waar mogelijk op groepsbasis wordt ingezet.

Kritische reflectie

Deze bepaling roept fundamentele vragen op over de uitvoerbaarheid en de kwaliteit van zorg. Wat precies onder basisjeugdhulp valt, blijft in het voorstel onderbelicht. Het kabinet geeft in de toelichting het voorbeeld van "een standaard aantal gesprekken met een psychiater", maar dient psychiatrische hulp niet per definitie afgestemd te zijn op de specifieke psychische problematiek van een jeugdige? Het risico bestaat dat basisjeugdhulp leidt tot protocollaire, niet-passende zorg, waarbij de professionaliteit van hulpverleners wordt ingeperkt door vooraf vastgestelde formats.

Het voorliggend verklaren van groepsbehandeling roept eveneens vragen op. Niet alle jeugdigen zijn gebaat bij groepsinterventies; voor sommigen met specifieke problematiek (bijvoorbeeld trauma, selectief mutisme of ernstige sociale angst) kan individuele behandeling juist noodzakelijk zijn. Door groepsbehandeling dwingend voorliggend te maken, ontstaat het risico dat maatwerk onder druk

komt te staan en jeugdigen in een verkeerde behandelvorm terechtkomen, met averechtse effecten als gevolg.

4. Inperking van de verwijsbevoegdheid van huisartsen en medisch specialisten

Een van de meest ingrijpende maar nog niet direct doorgevoerde voornemens is het afsnijden van de medische verwijsroute. Het kabinet voorziet een toekomst waarin huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten niet langer zelfstandig mogen doorverwijzen naar jeugdhulp, maar alleen nog mogen vaststellen “dat” er hulp nodig is, waarna het lokale team bepaalt “welke” hulp wordt ingezet.

Kritische reflectie

Dit voornemen staat haaks op de oorspronkelijke memorie van toelichting bij de Jeugdwet, die het belang van deze verwijsbevoegdheid juist benadrukte. Het ontbreekt in de huidige toelichting aan een gedegen onderbouwing waarom dit belang nu niet langer zwaarwegend is.

- Risico op medicalisering van lokale teams: in plaats van dat de medische verwijzing wordt beperkt, wordt de "diagnose" in feite verplaatst naar het lokale team. Dit kan leiden tot een onbedoelde medicalisering van deze teams, die mogelijk onvoldoende zijn toegerust om complexe (psychische) problematiek te duiden.
- Het risico van onderdiagnostiek en onder behandeling dien ten gevolge onvoldoende expertise aan de voordeur om ernstige psychiatrische problematiek te onderscheiden.
- Administratieve last en vertraging: de voorgestelde route creëert een extra schakel. Een jeugdige met duidelijke psychische problematiek, zoals bipolaire stoornis, ernstige vormen van angst, dwangstoornissen, depressieve stoornissen met suïcidaliteit, moet eerst langs het lokale team voordat de juiste hulp kan worden ingezet, wat kan leiden tot kostbaar tijdverlies, een hogere drempel voor zorg en *last but not least* een hoger sterftcijfer onder jongeren.

5. Wettelijke uitsluiting van specifieke jeugdhulpvormen

Het wetsvoorstel beoogt gemeenten meer mogelijkheden te geven om in hun verordeningen expliciet te maken welke vormen van jeugdhulp zij wel en niet vergoeden. Dit sluit aan bij de discussie over bijvoorbeeld paardentherapie of andere niet-conventionele behandelvormen.

Kritische reflectie

Advocaat Tim Robbe, die een verkenning naar de reikwijdte van de jeugdhulpplicht uitvoerde in opdracht van het ministerie van VWS, stelt dat de huidige wet gemeenten al voldoende ruimte biedt om dergelijke keuzes te maken. De kernvraag is dan ook of een nieuwe wet noodzakelijk is, of dat het probleem vooral ligt in de politieke durf van gemeenteraden om lastige keuzes te maken en deze te verankeren in hun verordeningen.

Bovendien kleven er risico's aan het wettelijk uitsluiten van specifieke jeugdhulpvormen. Wat vandaag als "niet-conventioneel" wordt beschouwd, kan morgen evidence-based blijken te zijn. Het wettelijk dichttimmeren van het aanbod kan innovatie in de weg staan en leidt mogelijk tot rechtsongelijkheid: jeugdigen in de ene gemeente hebben toegang tot bepaalde behandelvormen, terwijl zij in de buurgemeente met dezelfde problematiek worden uitgesloten.

6. Harde afspraken over trajectduur en kosten

In de Voorjaarsnota 2025 zijn concrete financiële afspraken gemaakt over het sturen op trajectduur. Vanaf 2028 moeten maatregelen om beter te sturen op de duur van jeugdhulptrajecten een besparing van 68 miljoen euro opleveren. Daarnaast wordt per 1 januari 2028 een eigen bijdrage voor jeugdzorg ingevoerd die 260 miljoen euro moet opleveren.

Kritische reflectie

Het maken van afspraken over trajectduur is op zichzelf begrijpelijk vanuit het oogpunt van

kostenbeheersing. Echter, de vraag is of "sturen op trajectduur" niet leidt tot perverse prikkels. Het risico bestaat dat trajecten worden afgesloten op basis van financiële overwegingen in plaats van op basis van de daadwerkelijke hulpvraag van de jeugdige. Jeugdhulp zou moeten zijn gebaseerd op wat een kind nodig heeft, niet op een vooraf vastgestelde maximale trajectduur.

Wat betreft de eigen bijdrage: dit is een principiële wijziging van het uitgangspunt dat jeugdhulp gratis toegankelijk is. De introductie van een eigen bijdrage kan drempelverhogend werken, juist voor gezinnen die de hulp het hardst nodig hebben. Hoewel het kabinet spreekt over een "beperkte" eigen bijdrage, ontbreekt een nadere uitwerking van de hoogte en de uitzonderingsgronden. Zonder duidelijke waarborgen dreigt dit instrument uit te groeien tot een nieuwe bron van bureaucratie en ongelijkheid.

7. Betere afstemming met het speciaal onderwijs

Het wetsvoorstel beoogt de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp te versterken. De Jeugdwet en de Wet op het passend onderwijs stellen het OOGO (op overeenstemming gericht overleg) verplicht tussen samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeentebestuurders binnen een regio. Dit overleg stemt onder andere de samenwerking van onderwijs en door gemeenten gefinancierde hulp af, zoals afspraken tussen wijkteams en zorgteams op scholen of over intensieve jeugdhulpprogramma's in het speciaal onderwijs.

Kritische reflectie

Hoewel het streven naar betere afstemming tussen onderwijs en jeugdhulp lovenswaardig is, blijft de uitwerking in het wetsvoorstel vaag. Het OOGO bestaat al en is wettelijk verplicht, maar de praktijk wijst uit dat de samenwerking vaak moeizaam verloopt door gescheiden budgetten, verschillende verantwoordingsystemen en uiteenlopende culturen. Het wetsvoorstel biedt onvoldoende handvatten om deze knelpunten te overkomen.

Vooraf voor het speciaal onderwijs, waar leerlingen vaak complexe ondersteuningsbehoeften hebben die zowel onderwijs als jeugdhulp vereisen, is een sluitende aanpak essentieel. Het Nederlands Jeugdinstituut benadrukt dat een gemeenschappelijke visie, duidelijke doelgroepen en daarop afgestemde voorzieningen cruciaal zijn. Het wetsvoorstel schiet tekort in het scheppen van de randvoorwaarden om deze gezamenlijke visie ook daadwerkelijk te realiseren. Zonder heldere afspraken over financieringswijzen en gezamenlijke verantwoordelijkheid blijft de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp een vrijblijvende exercitie.

Algemeen

Het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet is geboren uit een onhoudbare financiële situatie en een sterke stijging van het jeugdzorggebruik. Eerder onderzoek (rapport "De kracht van wijd reiken" uit 2020) wees echter uit dat inperking van de reikwijdte niet de beste oplossing was voor de problematiek en zich niet verenigde met de geest van de Jeugdwet. De VNG onderschreef dit destijds.

De kernvraag is daarom of dit wetsvoorstel een doordachte transformatie van de jeugdzorg behelst, of vooral een juridische deken voor bezuinigingen. Door de toegang tot hulp te versmallen en de criteria aan te scherpen, wordt de financiële opgave van gemeenten verlicht, maar wordt niet automatisch het welzijn van jongeren verbeterd. De focus zou, zoals ook de VNG stelt, meer moeten liggen op de samenhang met andere domeinen zoals onderwijs en bestaanszekerheid. Het wegnemen van financiële stress bij gezinnen is effectiever en wellicht efficiënter dan het weigeren van jeugdhulp op basis van het inkomen van de ouders.

Als gevolg van de versmalling komt adequate diagnostiek van de specialistische jeugd ggz in gevaar. De pedagogische gerichtheid van het wetsvoorstel mag positief genoemd worden, het sluit niet uit dat bepaalde problematiek onder onze kinderen en jeugdigen niet kan worden voorkomen, noch genezen door het vergroten van pedagogische vaardigheden van betrokken volwassenen.

Graag benadrukken wij nogmaals dat het van groot belang is dat zonder een nadere uitwerking van de randvoorwaarden, met name op het gebied van professionalisering en jurisdisering, dit wetsvoorstel de positie van kwetsbare jeugdigen verder dreigt te verzwakken in plaats van te versterken. We hopen daarom van harte dat de internetconsultatie en adviezen van de Raad van State zullen leiden tot een substantiële aanscherping en verbetering van het voorstel.